

Útok – názory, definice a shrnutí dle AI

Otázka:

První mistr světa v šachu Wilhelm Steinitz zformuloval mimo jiné i zásady týkající se útoku v šachové partii. Například: „Útočit můžeme, jen pokud máme převahu.“ Nebo: „Útočit můžeme, pokud máme převahu v centru nebo alespoň pevný střed.“ Ve kterém díle podobné zásady poprvé uveřejnil? Ve kterém roce?

Odpověď AI:

První mistr světa v šachu **Wilhelm Steinitz** poprvé systematicky formuloval své šachové zásady – včetně těch, které se týkají **útoku, obrany, rovnováhy sil a poziční hry** – ve svém díle:

"The Modern Chess Instructor"

(česky „Moderní šachový instruktor“)

1. díl vyšel v roce 1889.

V tomto díle začal Steinitz rozvíjet svou **pozitivistickou a vědeckou teorii šachu**, která byla tehdy revoluční. Zdůrazňoval, že **útok má být opřen o objektivní výhodu v pozici**, a ne veden bezhlavě, jak tomu často bylo u romantických hráčů před ním.

Jeho zásady, jako např.:

- „Útočit lze pouze tehdy, máme-li převahu.“
- „Bez výhody je útok odsouzen k neúspěchu.“
- „Pevná pozice v centru je základem pro každou útočnou akci.“

se staly základem **moderní poziční školy šachu**, kterou později dále rozvíjeli **Tarrasch, Nimcovič a Botvinnik**.

Shrnutí:

- **Dílo:** *The Modern Chess Instructor*
- **Autor:** Wilhelm Steinitz
- **Rok vydání (1. díl):** 1889

Otázka - Řekl/a jsi:

Podle Steinitze můžeme (dokonce musíme pod hrozbou ztráty výhody) útočit pouze tehdy, pokud máme výhodu. Jenomže jeho definici útoku chápou mnozí autoři, teoretici a šachisté jinak. Příklad běžné věty: "Bílý útočí na královském křídle, černý na dámském." Existuje literatura, v níž by definice útoku v šachu byla jiná nebo dokonce autor se Steinitzem polemizoval?

Odpověď AI:

Ano, v šachové literatuře **existují různé definice "útoku"**, a řada autorů skutečně **polemizuje se Steinitzovou koncepcí**, případně ji **rozšiřuje či přeformulovává**.

Steinitzova definice

Steinitz viděl útok jako **racionální, pozičně opodstatněný čin**, který má smysl **jen při objektivní výhodě** (např. lepší postavení figur, převaha v centru, prostorová výhoda, slabiny v táboře soupeře). Tvrdil, že **útok bez výhody vede k oslabení a porážce**.

Jeho přístup byl **reakcí na romantickou éru**, kde se často hrálo stylem „hlava nehlava“ – oběti a útoky bez ohledu na pozici.

Odlišné pohledy a polemiky

1. Aron Nimcovič – *Můj systém*

Nimcovič rozvinul poziční školu, ale měl **volnější přístup k útoku** než Steinitz. Zdůrazňoval **dynamické prvky**, jako je **tlak, omezení soupeřových figur**, slabiny, otevřené sloupce – a tvrdil, že i **dočasné iniciativy** mohou být legitimním důvodem k útoku.

Např. Nimcovičova koncepce **"přetlaku"** umožňuje zahájit útok, aniž by hráč měl klasickou „výhodu“ podle Steinitze.

2. Rudolf Spielmann – *Umění oběti v šachu*

Spielmann byl představitelem tzv. **neo-romantismu**. Tvrdil, že **oběť a útok** jsou nedílnou součástí šachu a že někdy **útok sám o sobě může vytvořit výhodu** – tj. že **útok může být i zdrojem výhody**, nejen jejím důsledkem.

Tím se od Steinitze zásadně liší. Steinitz: „útok je důsledkem výhody“
Spielmann: „útok může být příčinou vzniku výhody“

3. Mihail Tal a sovětská šachová škola

Tal a další představitelé **sovětské dynamické školy** (např. Bronštejn, Nežmetdinov) šli ještě dál – mnohdy obětovali materiál a zahajovali útok **na základě intuitivního cítění** dynamiky, často bez zřejmé objektivní výhody.

V tomto duchu se **útok chápe spíše jako dynamická šance**, nikoli nutně jako výsledek „poziční výhody“.

4. Mark Dvoreckij – *Strategie a taktika, Dvoreckého koncepce*

Dvoreckij rozlišuje mezi:

- **Strategickým útokem** – opřeným o poziční výhodu (blíže ke Steinitzovi),
- **Dynamickým útokem** – založeným na iniciativě, časových faktorech, ne nutně na dlouhodobé výhodě.

Dvoreckij vnímá útok jako širší pojem – a tvrdí, že **útok může být racionální i v dynamicky rovné pozici**, pokud soupeř nestihne reagovat.

Shrnutí – literatura s jinou definicí útoku:

Autor	Dílo	Odlišnost od Steinitze
Aron Nimcovič	<i>Můj systém</i>	Útok jako prostředek omezení a dynamiky, nikoli nutně výhody
Rudolf Spielmann	<i>Umění oběti v šachu</i>	Útok jako tvůrce výhody, ne pouze její důsledek
Mihail Tal	Partie a komentáře	Útok založený na intuici, bez nutnosti objektivní výhody
Mark Dvoreckij	<i>Šachová strategie</i> aj.	Rozlišení typů útoku – dynamický vs. strategický